

МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ЗА ЧАСІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Важливу роль у літературно-мистецькому житті відіграло створення Центральної ради, яка почала піклуватися розвитком української культури на державних засадах. Події 1917 р. сприяли національно-культурному відродженню України, зміцнили традиційний погляд на мистецтво, літературу, музику. Вони розкрили їх самобутні риси та нові явища, які були пов'язані з інтеграцією української культури у загальноєвропейський процес розвитку модерних стилів і напрямів. Творчість багатьох видатних українських митців того періоду можна без сумніву вважати вкладом у світову культурну скарбницю. Серед видатних митців того періоду можна назвати М. Бойчука, О. Екстер, О. Богомазову, В. Пальмову, П. Тичину, М. Рильського, В. Сосюру та багатьох інших.

Разом з тим революція активізувала суспільно-політичну діяльність творчої інтелігенції. До складу Центральної Ради увійшли відомі діячі української культури – видатний письменник і драматург В. Винниченко, поети І. Стешенко, Л. Старицька-Черняхівська, М. Сріблянський, М. Вороний, мистецтво- і літературознавці С. Єфремов, Д. Антонович, П. Зайцев. До цього переліку можна віднести відомих художників П. Холодний, В. Кричевський. Великий внесок в розвиток тогочасної української культури зробили музиканти і композитори К. Стеценко (зав. Педагогічною секцією музичного відділу), М. Леонтович (діловод музичного відділу). Театральний відділ очолювала М. Старицька, відома українська актриса, дочка М. Старицького. Вся вище названа культурна інтелігенція працювала в апараті генерального секретарства освіти (згодом – міністерства народної освіти) протягом 1917–1918 рр.

Незалежно від Центральної Ради і Генерального секретаріату діяли різного роду товариства мистецького або наукового спрямування. Тогочасне культурне життя України не можна уявити без товариств «Просвіта», які відігравали вагомий роль у піднесенні національної свідомості українці. Засновниками товариств «Просвіта» були відомі митці і письменники з різних регіонів України. «Просвіти» без перебільшення можна вважати ядром національно-культурного відродження в провінції. Вони виступили ініціатором багатьох культурно-творчих починань у 1917 р., зокрема у театральному житті. 11 травня відбулася перша театральна вистава аристократичної підкомісії київської «Просвіти». Це була п'єса І. Карпенка-Карого «Безталанна» у постановці І. Мар'яненка.

Театр був улюбленим жанром мистецтва в Україні. Революційні настрої позначилися в театральних виставах. На той період найвідомішими драматичними творами були: «Вогні Іванової ночі» Г. Зудермана, «Оборона Буші» М. Старицького, «Хуртовина» С. Черкасенка та ін.

На відміну від театру М. Садовського, що продовжував традицію українського побутового театру, Л. Курбас і його «Молодий театр» вдалися до модерних сценічних засобів відтворення української та європейської драматургії. Ще в травні 1916 року було засновано невеличкий театральний гурток, членів якого об'єднало бажання творити нові форми театрального мистецтва [2, с. 350].

Театральний відділ генерального секретарства освіти, яким керувала М. Старицька, протягом вересня 1917 р. – січня 1918 р. чимало зробив для розвитку театрального життя в Україні. Це, в першу чергу, українізація опери, створення мандрівного театру, видання каталогів п'єс.

За період Центральної Ради активно розвивалася кінематографічна справа. Маючи в розпорядженні 2 кіноапарати, театральний відділ знімав на плівку найвидатніші події українського суспільно-політичного життя.

Лютнева революція принесла фактичне скасування всіх обмежень українського друкованого слова. Вкрай необхідним було видання підручників для шкіл, дитячої літератури. Водночас за підрахунками С. Паночіні, протягом березня – листопада 1917 р. було видано літературно-художні твори загальним тиражем 360 500 прим.

Попит на політичну і публіцистичну літературу навесні 1917 р. був колосальним. Великі тиражі брошур розходилися за тиждень після виходу в світ, серед них брошури М. Грушевського «Хто такі українці і чого вони хочуть», С. Єфремова «Як люде прав собі добувають», Б. Грінченка «Де ми і скільки нас», та ін. У 1917 р. в перекладах на українську мову вийшла друком велика кількість творів світової класики. Особлива роль у їх виданні належить видавництвам «Час», «Дзвін» і «Вернигора».

Важливу роль у літературно-мистецькому житті України цього періоду відіграло відновлення видання «Літературно-наукового вісника». У вересні 1917 р. в Києві почав видаватися часопис «Книгар», серед співробітників і дописувачів якого були відомі українські вчені, письменники, громадські і державні діячі В. Винниченко, М. Грушевський, Д. Дорошенко, С. Єфремов [1, с. 404].

Швидкого розвитку протягом 1817–1918 рр. набуло музичне мистецтво України. Зокрема К. Стеценко розробив цілий комплекс заходів по організації музичного життя і музичної освіти українського населення. Було видано закони про музичний факультет при Українському державному університеті, Національну оперу, кобзарську школу.

Влітку 1917 р. виникла ідея створення Української академії мистецтв, незабаром було сформовано комісію, яку очолив український мистецтвознавець, історик мистецтва і художник Г. Павлуцький. І вже 22 листопада 1917 р. у великому залі Педагогічного музею відбулося урочисте відкриття Української Академії мистецтв, першим ректором якої було затверджено Ф. Кричевського. Це був перший учбовий заклад в Україні, який одержав статус державного. 18 грудня 1917 р. Центральна

Рада ухвалила закон про Українську Академію мистецтв.

Однак такому швидкому розвитку української культури і літературно-мистецькому процесу значної шкоди завдала більшовицька окупація України у січні-лютому 1918 р. Більшість діячі культури змушені були виїхати з Києва, багато було вбито або поранено більшовиками. Значної шкоди було завдано архітектурним пам'яткам Києва під час бомбардування міста військами О Муравйова і в ході вуличних боїв – Військово-Микільському собору, Києво-Печерській лаврі, Михайлівсько-Золотоверхому собору.

Центральна рада вжила ряд заходів, що мали велике значення для подальшого розвитку української культури. Зокрема, ухвала про передачу Міністерству освіти царського палацу і створення в його приміщенні Національного музею, про асигнування коштів на придбання художніх творів Т.Г. Шевченка. Центральна Рада відіграла вагому роль у літературно-мистецькому житті, оскільки вона почала піклуватися розвитком української культури на державних засадах.

Отже, українська революція сприяла піднесенню національно-культурного і духовного життя в Україні. Створення нових громадських культурно-творчих організацій та об'єднань. Вони згуртували навколо себе кадри української інтелігенції. Загальна інтенсифікація духовного життя в Україні прискорила визрівання в літературному процесі і мистецтві модерних течій, що зародилися на початку століття.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко Д. Нарис історії України / Д. Дорошенко. – Ужгород, 1932. – Т. 1. – 512 с.
2. Чорний С. Лесь Курбас – творець українського модерного театру // Український театр і драматургія. – Мюнхен – Нью-Йорк, 1980. – 450 с.